

УДК:338.434:333.1

Н. В. Грищук,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0002-3960-7841

DOI: 10.32702/2306-6792.2019.23.97

СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

N. Hrischuk,
assistant of the department of finance, banking and insurance,
Vinnitsa National Agrarian University

STRATEGY OF FINANCIAL PROVISION OF COMPETITIVE ADVANTAGES OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Основні завдання дослідження полягають у: розробленні методичних підходів до Стратегії фінансового забезпечення конкурентних переваг сільськогосподарських підприємств. Наголошено, що одним із головних викликів сьогодення став процес глобалізації, за якого перед Україною, як і перед будь-якою транзитивною державою, фактично стоїть завдання забезпечення підвищення конкурентоспроможності економіки, оптимізації галузевої структури на основі стратегічного планування технологічного розвитку.

Доведено, що виявлення та примноження переваг, властивих підприємству, уможлиблює його конкурентоспроможний розвиток на засадах застосування потенціалу стратегічного менеджменту та фінансово-економічного інструментарію.

Запропоноване власне бачення стратегії фінансового забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. Першочерговим кроком якого є здійснення SWOT-аналізу розвитку та функціонування Вінницької області. Метод SWOT-аналізу є загальною схемою, яку кожного разу необхідно пристосовувати до конкретних умов та до вирішення певних завдань.

Аргументовано, що для покращення фінансового забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств Вінницької області необхідно насамперед визначитися з пріоритетними напрямками розвитку країни та регіону, очікуваними макроекономічними, галузевими і регіональними результатами та індикаторами якісних змін.

The main objectives of the research are to: develop methodological approaches to the Strategy of financial support of competitive advantages of agricultural enterprises. It was stressed that one of the main challenges today is the process of globalization, which in fact confronts Ukraine, as well as any transitional state, with the task of ensuring the competitiveness of the economy, optimizing the sectoral structure based on strategic planning of technological development. It is proved that the identification and multiplication of the advantages inherent in the enterprise makes it possible to develop it competitively on the basis of applying the potential of strategic management and financial and economic tools.

We have justified the methods of evaluating financial support for the agricultural enterprises competitiveness allowing each producer to identify their weaknesses and strengths, to choose a strategy for socio-economic and financial development, and to formulate tactics to achieve the highest effect in business.

We have improved the assessment of the interdependence and interplay of financial security and competitiveness of agricultural enterprises through the management of financial flows formed by such traditional forms as own, banking, budgetary, shareholder, leasing, venture, and insurance financing supplemented with possible financing through the latest ones i.e. agrarian receipts, bill financing and issuance of convertible bonds. They extend the agricultural enterprises security with reliable financial flow management tools based on the cash flow statement data.

The components of strategies for agricultural enterprises competitiveness development concerning financial support are substantiated and the tools for its implementation are developed.

The own vision of the strategy of financial support of competitiveness of agricultural enterprises is offered. The first step is the implementation of SWOT — analysis of development and functioning of Vinnytsia region. The SWOT analysis method is a general scheme that must be adapted to specific conditions and to specific tasks each time.

It is argued that in order to improve the financial security of agricultural enterprises in Vinnytsia region, it is necessary to first determine the priority directions of development of the country and the region, the expected macroeconomic, sectoral and regional results and indicators of qualitative changes.

Ключові слова: конкурентоспроможність, стратегічне планування, технологічний розвиток, фінансування, фінансове забезпечення, пріоритет, регіональний розвиток, глобалізація.

Key words: competitiveness, strategic planning, technological development, financing, financial support, priority, regional development, globalization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У функціонуванні та розвитку АПК України мають місце динамічні зміни, які передусім пов'язані й впливають із процесів трансформації форм власності і господарювання, — формування багатуокладної економіки на селі. Водночас в аграрному секторі економіки України було передбачено низку заходів, реалізація яких спрямовувалася на забезпечення оперативної адаптації усіх суб'єктів до умов ринкової економіки. Аграрна сфера України потребує якісно нової системи державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, яка повинна формуватися на основі комплексності та поступальності здійснення, тобто такої організації, за якої, на основі цілеспрямованого використання всієї сукупності вивірених світовою практикою ринкових механізмів державного регулювання, буде забезпечено результативність діяльності сільськогосподарських підприємств відповідно до їх економічного та соціального призначення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемам фінансового забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств та стратегії їх переваг приділяють увагу вітчизняні вчені: Н. Давиденко [2], Д. Дема [8], М. Дем'яненко, Ю. Лупенко [6], В. Месель-Веселяк [6], О. Ніколюк [4], Н. Третьак [7], А. Худолій, О. Шпичак та ін.

Відзначаючи цінність напрацювань вчених, варто зауважити, що окремі важливі аспекти зазначеної проблеми потребують подальших

наукових досліджень. Передусім це стосується необхідності обґрунтування фінансових передумов забезпечення підвищення конкурентоспроможності економіки, оптимізації галузевої структури на основі стратегічного планування технологічного розвитку.

ЗАВДАННЯ СТАТТІ

Оцінювання рівня та виявлення основних векторів зростання конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Одним із головних викликів сьогодення став процес глобалізації, за якого перед Україною, як і перед будь-якою транзитивною державою, фактично стоїть завдання забезпечення підвищення конкурентоспроможності економіки, оптимізації галузевої структури на основі стратегічного планування технологічного розвитку. Воно має враховувати специфічні національні виробничо-технологічні умови та доробок, міжнародні тенденції і практичний досвід провідних та найбільш успішних ринкових потуг, а також практику типологічно близьких країн, які провели структурну трансформацію в стислі терміни та з достатньою ефективністю.

Тому всі проблеми потрібно розглядати у контексті розвитку. Імперативність розвитку потребує знань та інновацій, зумовлена складністю, швидкістю, новизною, невизначеністю, непередбачуваністю, і, відповідно, підвищеною небезпечністю глобальних трансформацій.

Відтак конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств формується під впливом багатьох суб'єктивних та об'єктивних чинників. Цей процес є цілком природним щодо аграрного бізнесу в світі, відповідно і для сільськогосподарських підприємств в Україні. Виявлення та примноження переваг, властивих підприємству, уможлиблює його конкурентоспроможний розвиток на засадах застосування потенціалу стратегічного менеджменту та фінансово-економічного інструментарію.

Для виявлення стану конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства та його аналізу необхідно врахувати такі компоненти:

- позитивна результативність використання основних засобів виробництва (забезпечувальна роль основних засобів виробництва);

- стан технологічності виробничих процесів (забезпечувальна роль технології виробництва);

- інформаційна узгодженість та доступність (вплив інформаційних ресурсів);

- застосування технічного потенціалу та технічних новацій (забезпеченість технічними новаціями);

- рівень стану кадрового забезпечення (наявність та результативність діяльності кадрового персоналу);

- фінансовий стан та фінансовий потенціал діяльності підприємства;

- інвестиційно-інноваційна діяльність та привабливість підприємства (забезпеченість та використання інвестиційних ресурсів та реалізація інноваційних підходів в діяльності підприємства);

- досягнення конкурентних переваг та утримання конкурентних позицій на ринку (вартість бренду, рівень капіталізації підприємства);

- поширення сільськогосподарських знань, технологій та інформації, за участю аграрної науки, освіти та суб'єктів сільськогосподарської дорадчої діяльності, для створення ефективною системи безперервної аграрної освіти, наукового обслуговування сільськогосподарського виробництва та їх конкурентоспроможного розвитку.

Попри наявні позитивні євроінтеграційні тенденції подальшого функціонування аграрної галузі України, для утримання конкурентоспроможних позицій на європейському ринку та адекватного фінансового забезпечення конкурентоспроможної діяльності сільськогосподарських підприємств, їм необхідно сконцентруватись на таких напрямках діяльності:

- формування достатнього обсягу фінансових ресурсів відповідно до фінансової стратегії розвитку;

- забезпечення стратегічної структури фінансових ресурсів;

- оптимізація виробництва і площ земельних ресурсів;

- прискорення модернізації виробництва і поліпшення якості та сертифікації продукції у відповідності до вимог і стандартів ЄС;

- ефективне використання активів, у тому числі фінансових ресурсів, у розрізі пріоритетних напрямів діяльності;

- інвестування в об'єкти інфраструктури та біоенергетики;

- соціальна відповідальність бізнесу та сприяння розвитку сільськогосподарських підприємств.

Реалізація вищенаведених мікроекономічних чинників фінансового забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств буде можливою тільки за умови створення відповідного макросередовища конкурентоспроможного розвитку національної економіки. Важливого значення набувають визначені такі макроекономічні чинники фінансового забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств:

- формування інноваційної моделі національної економіки, яка полягає у переході від галузей індустріальної епохи до сучасних, які відповідають вимогам світового ринку (високотехнологічне, ресурсозберігаюче, аграрно-промислове виробництво та переробка, машинобудування, інформаційно-комунікаційні технології);

- розробка та реалізація тренінгів — очних та онлайн — з бізнес-планування, маркетингу, зовнішньоекономічної діяльності, управління інноваціями;

- інтенсифікація виробництва;

- оздоровлення інвестиційного клімату, що передбачає системне вдосконалення правової бази, утвердження верховенства права;

- завершення процесу "оздоровлення" банківської системи та стабілізація діяльності всієї фінансової системи. Такий поступ допоможе повернути довіру суб'єктів економіки, дасть вагомий стимул для поживлення ощадного процесу й сформує достатні ресурси для кредитування підприємств реального сектора;

- дерегуляція у сфері підприємництва та боротьба із корупцією;

- реалізація на державному рівні "зелених практик" ведення бізнесу, включаючи впровадження систем екологічного менеджменту, еко-

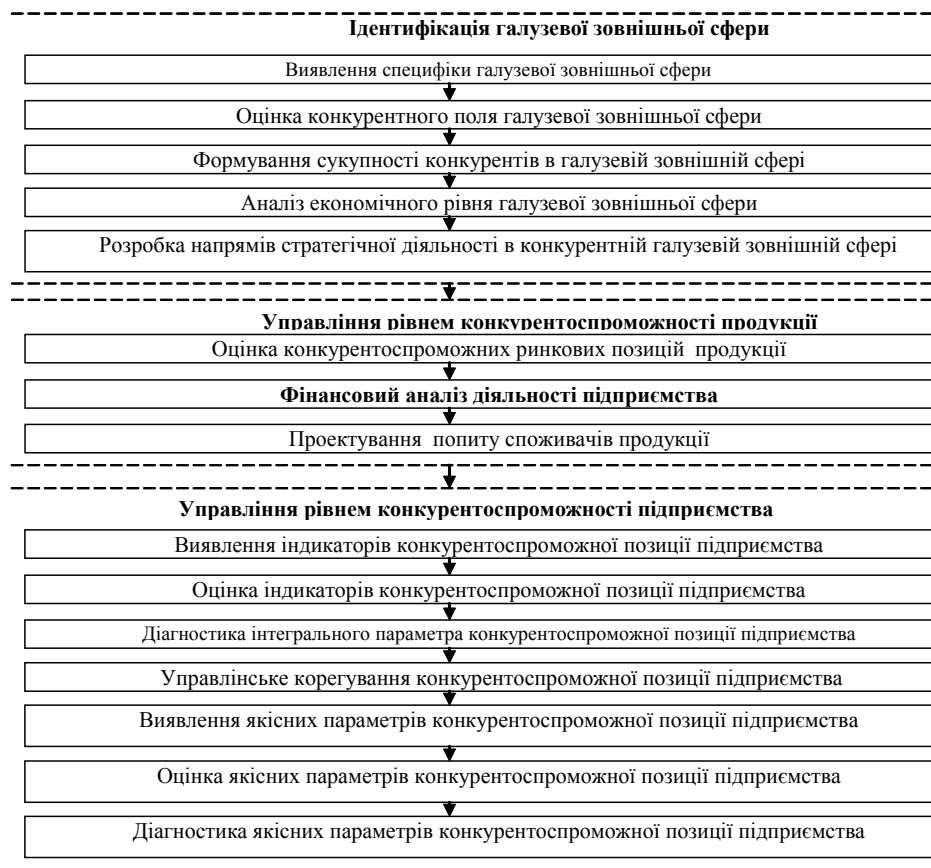

Рис. 1. Сегменти системи управління конкурентоспроможністю сільськогосподарського підприємства

Джерело: узагальнено автором за [4; 8].

логічної сертифікації та екологічного маркування згідно з вимогами міжнародних стандартів;

— встановлення державою вимог щодо безпеки і якості продукції та підвищення рівня ділової досконалості підприємців при реалізації споживчих властивостей їх продукції;

— зміна парадигми монетарної політики. Рушійною метою рішень НБУ має стати прогрес в економіці та підвищення добробуту громадян (за прикладом центральних банків США, Великої Британії);

— реформування законодавства у сфері конкуренції та інституційної структури у відповідності з європейськими стандартами та практикою, що сприятиме зниженню рівня монополізації економіки та стимулюватиме розвиток малого і середнього підприємництва.

Захист прав інтелектуальної власності стимулюватиме інновації та пришвидшить економічний розвиток та сприятиме:

— фінансовій стабілізації підприємств за рахунок забезпечення їхнього доступу до ринків збуту готової продукції;

— активізації трансферу технологій, який дасть можливість для підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств, у тому числі суб'єктів малого і середнього підприємництва;

— забезпеченню конкурентоспроможності на базі оптимізації ресурсоспоживання, яка визначається глибиною наукового пророблення конкретних завдань, комплексністю дій суб'єктів господарювання;

— дотриманню державних і міжнародних екологічних стандартів, норм, обмежень, які зумовлені не лише необхідністю вдаватися до додаткових витрат, збільшуючи ціну кінцевої продукції, а й підвищенню рівня конкурентоспроможності, знижуючи виробничі витрати для отримання прибутків від організації переробки відходів.

Зазначені інституції дозволяють прискорити розвиток проекту незалежно від стадії, на якій він перебуває. Такий результат досягається через доступ стартапів до технологій, знань, інфраструктури та капіталу, який створюють бізнес-акселератори. Бізнес інвестує у створення такої інфраструктури власні кошти та час. Основна мета — продукти або тех-

Рис. 2. Етапи формування стратегії конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств

нології, які можна застосувати в своїй роботі, або отримання їхньої частки в перспективному стартапі.

Групу експертів формують власники сільськогосподарських підприємств, топ-менеджмент та менеджери структурних підрозділів, спеціалісти фінансового та економічного напрямів, які формуються на таких засадах:

- досвід роботи в аграрному бізнесі або володіння сільськогосподарським підприємством, наявність фахової освіти, професійних компетентностей спеціаліста в аграрній сфері;
- досвід роботи в системі маркетингу та наявність відповідної освіти;
- досвід роботи в фінансових інституціях та аналітичні здібності;
- бажання прийняти участь в діяльності експертної групи.

Виходячи із вищезазначених вимог, нами сформовано сегменти системи управління конкурентоспроможністю сільськогосподарського підприємства (рис. 1).

Основними сегментами є: ідентифікація галузевого середовища, управління конкурентоспроможністю видів продукції, управління конкурентоспроможністю підприємства. Для реалізації місії зазначених сегментів, необхідне відповідне економічне і фінансове забезпечення конкурентоспроможності сільськогос-

подарського підприємства. Функціональна фінансово-економічна гармонізація підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства ґрунтується на процесових та системних засадах. Процесові засади реалізуються через застосування ресурсного потенціалу підприємства, що представлений сукупністю матеріальних, фінансових, інформаційних, трудових реурсів. Використання ресурсів спрямовується на досягнення економічної мети функціонування підприємства та отримання позитивної фінансової результативності. Системні засади втілюються шляхом взаємодії пов'язаних компонентів, що спрямовані на уможливлення досягнення найкращих результатів функціонування зазначеної системи (рис. 2).

Можемо констатувати, що функціональна фінансово-економічна гармонізація конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств презентується як система взаємодії ресурсного потенціалу підприємства, фундаментом якої є використання наявного інструментарію з урахуванням чинників, методів й способів їх зв'язку та залежностей, що уможливить максимізацію результативного прояву.

Важливе місце в здійсненні управління конкурентоспроможністю сільськогосподарського підприємства повинен відігравати саме науковий

Таблиця 1. Використання бюджетних коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення компенсації відсоткової ставки за кредитами, 2015–2017 рр., тис. грн

Напрями використання кредитних коштів	Кількість позичальників			Обсяги кредитів, за якими фактично отримано компенсацію (з наростаючим підсумком)			Обсяг компенсаційних коштів		
	Усього	у тому числі за строками користування кредитами		Усього	у тому числі за строками користування кредитами		Усього	у тому числі за строками користування кредитами	
		до 1 року	від 1 року		до 1 року	від 1 року		до 1 року	від 1 року
Усього	241	103	150	5593 095	1 428 850	4 164 245	156 988	37 233	119 754
в тому числі:									
здійснювали витрати у галузі рослинництва	166	72	106	3 138 071	751 459	2 386 612	86 173	19 996	66 177
здійснювали витрати у галузі тваринництва	53	27	29	1 245 154	611 639	633 515	51 456	15 548	35 908
закупівля молодняка сільськогосподарських тварин та птиці	14	1	13	484 622	4 000	480 622	9 966	62	9 904
інші	10	5	6	725 248	61 753	663 495	9 393	1 627	7 766

Джерело: адаптовано автором за [5].

підхід, який дає змогу забезпечити систему управління неупередженою інформацією для адекватної реакції на зміни у зовнішньому середовищі. Ураховуючи результати кореляційно-регресійного аналізу та проведеного SWOT-аналізу розроблено організаційно-методичне забезпечення стратегії покращення фінансового забезпечення конкурентоспроможного розвитку сільськогосподарських підприємств.

Представлена модель надає можливості оперативного реагування на трансформації зовнішнього фінансового середовища та гармонізує фінансові відносини сільськогосподарського підприємства у відповідності до вибраної ним фінансової політики та стратегії фінансового забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Стверджуємо, що запропонована стратегія покращення фінансового забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств дозволить реалізувати вибраний сценарій конкурентоспроможного розвитку.

Стратегія спрямовується на досягнення економічної мети функціонування сільськогосподарських підприємств та отримання позитивної фінансової результативності.

Підвищення конкурентоспроможності в сільськогосподарських підприємствах доцільніше здійснювати на інтенсивній основі — технічному й технологічному його удосконаленні, через запровадження системи машин для комплексної механізації усіх технологічних процесів, що сприяє зростанню продуктивності праці, зменшенню втрат продукції та зниженню її собівартості. Для досягнення позитивної

результативності можливо шляхом задіяних фінансових інструментів, які передбачені у державному бюджеті для здійснення компенсації відсоткової ставки за кредитами.

За інформацією Мінагрополітики, кредитування у 2015 році складало 300 млн грн. Спрямовані у регіони бюджетні кошти дозволили здешевити кредити загальним обсягом 7,8 млрд грн, у тому числі: 3,2 млрд грн — кредити, залучені у 2014 році та 4,6 млрд грн — кредити, залучені у 2015 році. Загальна кількість підприємств, які скористались у 2015 році програмою склала 630 підприємств. У 2017 році обсяг фінансування не змінився, як і кількість підприємств, що одержали підтримку.

Здешевлено кредити обсягом 12,2 млрд грн, у т.ч. 5,6 млрд грн — кредити залучені у 2015–2016 роках (табл.3.9) та 6,6 млрд грн — у 2017 році. Із загального обсягу кредитів (12,2 млрд грн): 307,6 млн грн (2,5%) — залучено підприємствами, які мають чистий дохід (виручку) від реалізації до 10 млн грн; понад 3,1 млрд грн (25,8%) — залучено підприємствами, які провадять діяльність з вирощування та розведення ВРХ молочних порід, інших ВРХ; 8,7 млрд грн (71,7%) — залучено іншими підприємствами. Спрямовані бюджетні кошти дозволили здешевити кредити загальним обсягом понад 9,1 млрд грн, в тому числі: близько 8,0 млрд грн — короткострокових кредитів та понад 1,1 млрд грн — середньострокових кредитів [3].

На сьогодні коливання курсу гривні та інфляція уповільнюють економічне зростання, тим самим гальмуючи класичне банківське кредитування, а відтак і можливості розширення

Таблиця 2. SWOT-аналіз діяльності та розвитку Вінницької області

Внутрішні чинники	
Сильні сторони (Переваги)	Слабкі сторони (Недоліки)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Географічне розташування, транзитний потенціал. 2. Розвинуте транспортне сполучення та інфраструктура. 3. Наявність значних запасів мінерально-сировинних ресурсів. 4. Потужний сільськогосподарський комплекс та експортний потенціал аграрної продукції (високий рівень кооперації сільського господарства з переробними підприємствами). 5. Наявність конкурентоспроможних підприємств машинобудування, переробної, харчової, енергетичної, будівельної, хімічної промисловості. 6. Наявність родючих сільськогосподарських угідь. 7. Переорієнтація зовнішніх інтеграційних зв'язків економіки на нові ринки 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Небезпека загострення ситуації на території Придністровсько-Молдовської ділянки державного кордону. 2. Корупція, що спричиняє неефективне використання бюджетних коштів. 3. Недостатній рівень прямих іноземних інвестицій. 4. Значна ступінь фізичного та морального зносу основних засобів підприємств. 5. Низька енергоефективність економіки. 6. Недостатній рівень поглибленої переробки сільськогосподарської продукції у структурі експорту продукції. 7. Низький рівень привабливості проживання в сільській місцевості для молоді. 8. Недостатня динаміка росту малого та середнього бізнесу
Зовнішні чинники	
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Впровадження програми ключових реформ. 2. Ефективна державна регіональна політика. 3. Зацікавленість зовнішніх інвесторів регіоном. 4. Членство України в СОТ та імплементація Угоди з ЄС. 5. Розвиток альтернативної енергетики. 6. Розвиток сфери переробки вторинної сировини. 7. Дерегуляція та розвиток підприємництва. 8. Створення інфраструктури розвитку підприємництва (технопарки, бізнес-центри, інкубатори і т.п.). 9. залучення області до проектів та заходів на загальнодержавному рівні. 10. Впровадження системи державної підтримки сільськогосподарських підприємств 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дестабілізація політичного, економічного та соціального середовища в країні. 2. Недосконале законодавство України. 3. Недосконала державна регуляторна політика. 4. Недосконалість судової системи. 5. Недосконала податкова політика держави. 6. Недостатній рівень розвитку державно-приватного партнерства. 7. Обмеженість фінансових ресурсів (відсутність дешевих кредитів), первинного капіталу. 8. Неефективна державна політика в частині захисту національного товаровиробника. 9. Високий рівень інфляції та девальвація національної валюти. 10. Торгівельні обмеження на поставку вітчизняної продукції до країн-членів Митного союзу

Джерело: розроблено автором.

пільгового кредитування. Зокрема з 2014 року зростає кількість необслуговуваних позик на балансах банків, досягнувши 57% в 2017 році. Більш того, банківські установи неохоче позичають кошти навіть відносно надійним позичальникам.

У частині фінансового забезпечення нами розроблено інструментарій реалізації стратегії забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, що підтверджує можливість спрогнозувати основні показники діяльності підприємств та адаптувати систему залучення і використання фінансових ресурсів до мінливих умов зовнішнього та внутрішнього середовища.

Вважаємо логічно послідовним, після вище представлених — матриці узагальнюючого показника конкурентоспроможності, сегментів управління конкурентоспроможністю сільськогосподарського підприємства і схеми функціональної фінансово-економічної гармонізації конкурентоспроможності сільськогоспо-

дарських підприємств, запропонувати власне бачення стратегії фінансового забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Першочерговим кроком є здійснення SWOT — аналізу розвитку та функціонування Вінницької області.

Метод SWOT-аналізу є загальною схемою, яку кожного разу необхідно пристосовувати до конкретних умов та до вирішення певних завдань.

Частіше за все такими завданнями є формування комплексу дій щодо перетворення слабких сторін на переваги, загроз на можливості, а також розвитку сильних позицій. У разі планування заходів для підвищення конкурентоспроможності необхідно поєднувати внутрішні можливості (його сильні і слабкі сторони) і зовнішню ситуацію (частково відображену у можливостях і загрозах), що є визначальним фактором для функціонування досліджуваної проблеми. Результати SWOT-аналізу уможливу-

ють виявлення проблем, які потребують розв'язання щодо покращення конкурентоспроможного розвитку сільськогосподарських підприємств Вінницької області.

Для покращення фінансового забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств Вінницької області необхідно насамперед визначитися з пріоритетними напрямками розвитку країни та регіону, очікуваними макроекономічними, галузевими і регіональними результатами та індикаторами якісних змін.

Стартовими "пунктами поштовху" зростання економіки Вінницької області можуть бути:

- сільське господарство;
- впровадження реформи місцевого самоврядування;
- реформування енергетичного сектору;
- стимулювання розвитку соціальної сфери;
- поліпшення інвестиційного клімату;
- впровадження інновацій;
- медична галузь;
- розвиток сільського зеленого туризму, історико-культурного та туристично-рекреаційного потенціалу;
- активізація зовнішньоекономічних зв'язків підприємств області;
- розширення кола підприємств, на яких передбачається запровадження європейської системи контролю якості продукції, згідно з міжнародними стандартами якості продукції — ISO 9000, для підвищення конкурентоспроможності товарів та послуг;
- сприяння організації участі машинобудівних промислових підприємств у виконанні замовлень оборонного призначення;
- грантова діяльність.

Для покращення фінансового забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств Вінницької області необхідні чіткі дії щодо пріоритетних напрямків розвитку країни та регіону, які очікувані макроекономічними, галузевими і регіональними результатами та індикаторами якісних змін.

На наше переконання, до пріоритетних напрямків можна віднести:

- запровадження технологічної модернізації підприємств за рахунок реконструкції, технічного переоснащення та розширення діючих виробничих потужностей на основі впровадження сучасних інноваційних, енергозберігаючих та екологічно безпечних технологій, що сприяють залученню інвестицій в аграрний сектор;
- впровадження інвестиційних проектів, що забезпечать значний поштовх розвитку ви-

робничої сфери;

- проведення структурних перетворень у галузях економіки області, що дозволить відійти від домінування аграрного сектору і харчової промисловості та збільшити питому вагу інших галузей, а саме: машинобудування, хімічної, енергетичної й інших галузей та створення умов доступу власно вирощеної аграрної продукції на локальні аграрні ринки;

- виробництво та використання альтернативних джерел енергії, створення пілотних проектів біоенергетичних кооперативів на базі об'єднаних територіальних громад області;

- підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому ринку;

- досягнення високотехнологічної інноваційної моделі розвитку промисловості Вінниччини;

- сприяння розвитку виробництва, інфраструктури зберігання, переробки та збуту сільськогосподарської продукції;

- сприяння технічному та технологічному оновленню виробничих процесів в агропромисловому комплексі, впровадження новітніх та енергоощадних технологій, устаткування та систем автоматизації;

- сприяння раціональному використанню природних ресурсів, забезпечивши дотримання науково-обґрунтованих сівозмін, екологічних нормативів і стандартів промислових викидів у навколишнє середовище;

- сприяння впровадженню вимог Систем аналізу ризиків і критичних контрольних точок (НАССР) в агропромислове виробництво;

- проведення агропродовольчих виставково-ярмаркових заходів за участю підприємств АПК та сприяння їх участі в таких заходах в інших регіонах України та світу;

- утримання державних лікарень ветеринарної медицини та державних лабораторій ветеринарної медицини (забезпечення призначеннями на заробітну плату працівникам державних лікарень ветеринарної медицини та державних лабораторій ветеринарної медицини);

- надання пільгових кредитів особистим селянським, фермерським господарствам, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам та іншим суб'єктам господарювання на селі через Комунальну організацію "Обласний фонд сприяння інвестиціям та будівництву";

- часткове відшкодування витрат за закуплену установку індивідуального доїння та/або холодильну установку для зберігання і охолодження молока в розмірі 50% фізичним особам, які мають 3 і більше корів молочного напрямку продуктивності;

— часткове співфінансування проектів міжнародної технічної допомоги, спрямованих на розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, зеленого туризму та дорадництва;

— складання технічної документації з нормативної грошової оцінки землі;

— збільшення кількості учасників організованого аграрного ринку;

— диверсифікація сфер зайнятості сільського населення та створення нових робочих місць;

— формування сприятливого фінансово-кредитного середовища для сільськогосподарських товаровиробників;

— нарощення економічного потенціалу аграрних підприємств внаслідок підвищення продуктивності рослинництва і тваринництва;

— запровадження наукових засад землекористування та ведення тваринництва з урахуванням особливостей кожного адміністративного району;

— розвиток сільськогосподарського підприємства та кооперації через створення сприятливих економічних умов для започаткування і організації діяльності, зокрема державної підтримки, формування та поліпшення матеріально-технічної бази кооперативних формувань;

— формування ефективною системи інноваційного забезпечення агропромислового виробництва шляхом створення науково-виробничих кластерів, науково-технічних парків, консорціумів, складовою яких є запровадження інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного виробництва в поєднанні науки і виробництва (Навчально-науково-виробничий комплекс "Всеукраїнський науково-навчально-виробничий консорціум" утворений відповідно до рішення Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 року № 546) та реалізації засад інноваційно-інвестиційної моделі розвитку галузі АПК;

— створення сприятливих умов для нарощення експортного потенціалу аграрної галузі;

— надання сільськогосподарським підприємствам технічної, технологічної та освітньої підтримки з метою розвитку високотехнологічного, енергозберігаючого та ефективного виробництва.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Вдале впровадження пріоритетних напрямів надасть очікувані якісні результати:

— впровадження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку АПК;

— гармонізація директив ЄС щодо сертифікації продукції аграрного виробництва для підвищення якості та конкурентоспроможності;

— збільшення обсягів сільськогосподарського виробництва та експортного потенціалу;

— підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва, що забезпечить розширене відтворення за рахунок власних джерел фінансових ресурсів галузі;

— збільшення рівня самозабезпеченості галузі альтернативними джерелами енергії;

— розширення обсягів органічного землеробства та збільшення частки виробництва екологічно чистої продукції у валовій продукції сільського господарства;

— забезпечення створення нових робочих місць в сільській місцевості та збільшення доходів сільського населення;

— зростання обсягів валової продукції сільського господарства;

— висока якість сільськогосподарської продукції;

— залучення інвестицій в аграрну сферу;

— мінімізація залежності вітчизняного виробника від імпортової сировини;

— забезпечення імпортозаміщення деяких видів продукції, особливо м'ясомолочної, овочів та фруктів, що призводить до скорочення власного виробництва [3].

Показники, за допомогою яких визначено рівень прогресу щодо виконання завдань й досягнення очікуваних результатів якісних змін:

— сума кредитних ресурсів наданих сільськогосподарським підприємствам;

— кількість суб'єктів господарювання, які типізовані як середні, малі та мікросільськогосподарські підприємства;

— обсяг валової сільськогосподарської продукції;

— рівень безробіття у сільській місцевості;

— обсяг експорту сільськогосподарської продукції;

— рівень забезпеченості області сільськогосподарською продукцією власного виробництва;

— кількість впроваджених інноваційних технологічних процесів в сільськогосподарських підприємствах.

Розробка та імплементація стратегії покращення фінансового забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства відіграє надзвичайно важливу роль у забезпеченні економічного розвитку регіону. З метою оцінювання рівня та виявлення основних векторів зростання конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, нами про-

понується застосування багатofакторної моделі управління конкурентоспроможністю сільськогосподарського підприємства, що включає комплекс різноманітних чинників. Для ідентифікації цих чинників нами запропоновано застосування методу експертних оцінок, що є підґрунтям подальших досліджень.

Література:

1. Гришук Н.В. Формування фінансової політики агропідприємств при залученні зовнішніх джерел фінансування. — Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія: Економічні науки. Вип. 2 (64) Т. 1. — 2012. — С. 25—30.
2. Давиденко Н.М. Фінансове забезпечення розвитку корпоративного управління в аграрному секторі економіки України [Монографія]. — К.: ЦП "Компринт", 2013. — 430 с.
3. Звіти Рахункової палати України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://gr.gov.ua/FinControl/FinReports/?id=214> (дата звернення 12.11.2019).
4. Николіук О.М. Управління конкурентоспроможністю сільськогосподарського підприємства: теоретико-методологічні основи: монографія. Житомир: ЖНАЕУ, 2016. 314 с.
5. Стратегія збалансованого розвитку Вінницької обл. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dfrr.minregion.gov.ua> (дата звернення 12.11.2019).
6. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. — К.: ННЦ "ІЕА", 2012. — 182 с.
7. Третяк Н.М. Фінансове забезпечення операційної діяльності агроформувань: сучасний стан та перспективи: монографія. — Черкас. ін-т банк. справи, Ун-т банк. справи, Нац. банк України. — К.: УБС НБУ, 2012. — 182 с.
8. Фінансова політика в аграрному секторі економіки: стан та перспективи: монографія, за ред. проф. Д.І. Деми. — Житомир: ЖНАЕУ, 2015. — 364 с.

References:

1. Hryshuk, N.V. (2012), "Formation of financial policy of agribusinesses when attracting external sources of financing", Zbirnyk naukovykh prats' Vinnyts'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky, vol. 2 (64), no. 1, pp. 25—30.
2. Davydenko, N.M. (2013), Finansove zabezpechennia rozvytku korporatyvnoho upravlinnia v ahrarnomu sektori ekonomiky Ukrainy [Fi-

ncial support for the development of corporate governance in the agrarian sector of the Ukrainian economy], TsP "Komprynt", Kyiv, Ukraine.

3. Accounting Chamber of Ukraine (2019), "Reports", available at: <https://rp.gov.ua/FinControl/FinReports/?id=214> (Accessed 10 Nov 2019).

4. Nykoliuk, O.M. (2016), Upravlinnia konkurentospromozhnistiu sil's'kohospodars'koho pidpryemstva: teoretyko-metodolohichni osnovy [Management of agricultural enterprise competitiveness: theoretical and methodological bases], ZhNAEU, Zhytomyr, Ukraine.

5. Ministry for Regional Development, Building and Housing of Ukraine (2019), "Strategy of balanced development of Vinnytsia region", available at: <http://dfrr.minregion.gov.ua> (Accessed 10 Nov 2019).

6. Lupenko, Yu.O. Mesel'-Veseliak, V.Ya. (2012), Stratehichni napriamy rozvytku sil's'koho gospodarstva Ukrainy na period do 2020 roku [Strategic directions of development of agriculture of Ukraine for the period till 2020], NNTs "IEA", Kyiv, Ukraine.

7. Tretiak, N.M. (2012), Finansove zabezpechennia operatsijnoi diial'nosti ahriformuvan': suchasnyj stan ta perspektyvy [Financial support of operational activities of agro-formations: current status and prospects], UBS NBU, Kyiv, Ukraine.

8. Dema. D.I. (2015), Finansova polityka v ahrarnomu sektori ekonomiky: stan ta perspektyvy [Financial policy in the agrarian sector of the economy: status and prospects], ZhNAEU, Zhytomyr, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 19.11.2019 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73